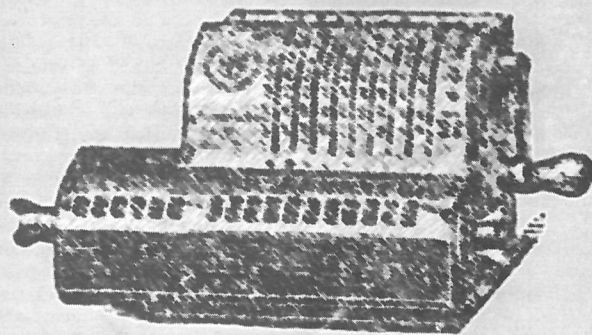
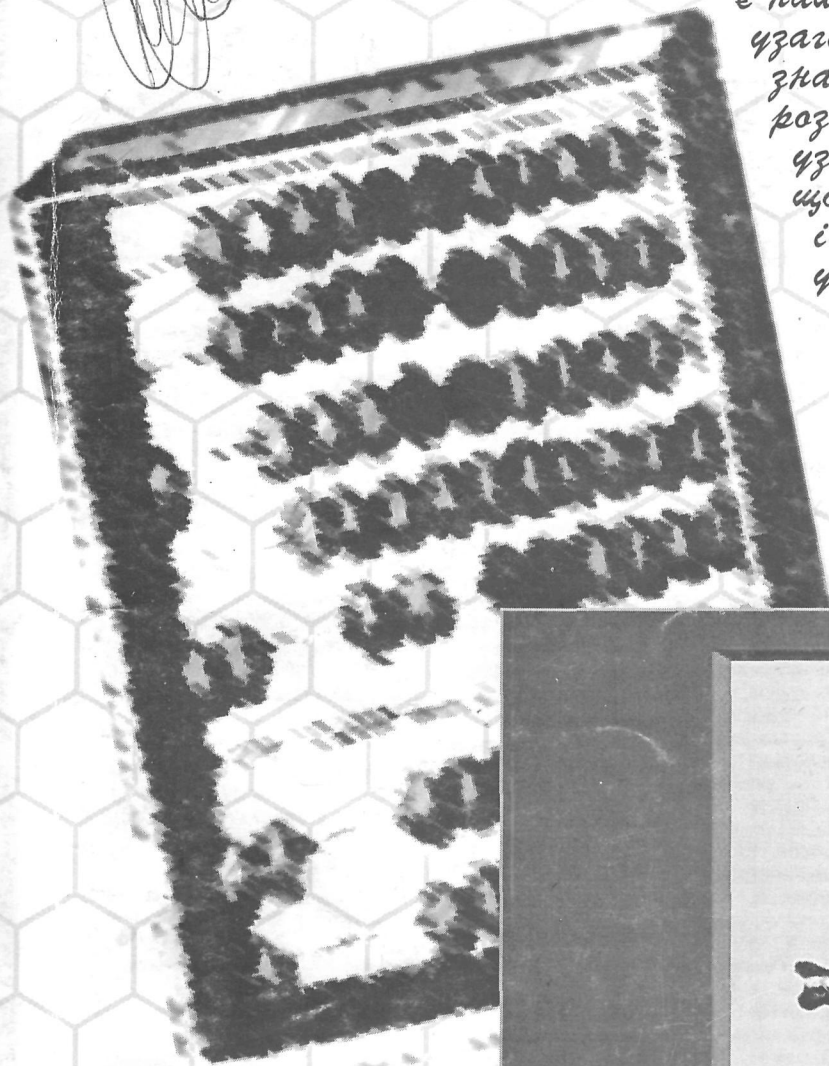


Регіональні ПЕРСПЕКТИВИ 2-3 (15-16) 2001

НАУКОВО - ПРАКТИЧНИЙ ЖУРНАЛ ●

22631

"... теорія бухгалтерського обліку є найбільш високою формою узагальнення і систематизації знання. Від теорії обліку слід розуміти вчення про узагальнений досвід (практику), що формулює наукові принципи і методи, які дозволяють узагальнити і пізнати названі процеси та явища, проаналізувати вплив на них різних факторів і запропонувати заходи з використання їх в практичній діяльності людей". (стор. 39)



ПЕРЕДПЛАТНИЙ ІНДЕКС 22631

НАУКОВО-ПРАКТИЧНИЙ ЖУРНАЛ

**Регіональні
Перспективи**

Квітень 2001 р., № 2-3 (15-16)

Видається з листопада 1997 р.
Виходить шість разів на рік.
Свідоцтво про державну реєстрацію КВ 2797, видане
4.09.1997 р. Міністерством
інформації України.

Редакційна рада:

В.В. Гришко – доктор економічних наук, заступник голови Полтавської облдержадміністрації – начальник управління економіки і власності; **В.О. Дорохін** – ректор Полтавського кооперативного інституту, професор; **В.М. Матицин** – голова правління фінансово-промислової компанії "Укртатнафта"; **О.Г. Онищенко** – ректор Полтавського державного технічного університету ім. Ю. Кондратюка, доктор технічних наук, академік, голова ради ректорів вищих навчальних закладів Полтавського регіону; **В.І. Пила** – доктор економічних наук, професор, завідуючий відділом регіональної політики Науково-дослідного економічного інституту Міністерства економіки; **О.В. Третяков** – ректор Інституту економіки і нових технологій, професор, академік Української академії наук національного прогресу; **В.В. Фінагін** – професор, доктор економічних наук, заступник директора Інституту економіко-правових досліджень НАН України (Донецьк).

Редакційна колегія:

А.В. Базилук – доктор економічних наук (Київ); **Г.В. Балабанов** – доктор географічних наук (Київ); **А.П. Голіков** – доктор географічних наук (Харків); **В.П. Дубіщев** – доктор економічних наук (Полтава); **І.М. Дудник** – доктор географічних наук (Полтава); **М.І. Залудяк** – кандидат економічних наук (Кременчук); **Т.С. Клебанова** – доктор економічних наук (Харків); **К.Р. Курбанов** – доктор технічних наук (Кременчук); **І.А. Маркіна** – кандидат економічних наук (Полтава); **С.С. Ніколенко** – доктор економічних наук (Полтава); **В.М. Московкін** – доктор географічних наук (Харків); **В.Ю. Некос** – доктор географічних наук (Харків); **Л.В. Руденко** – кандидат економічних наук (Полтава); **Т.М. Померанцева** – кандидат технічних наук (Київ); **Д.М. Стеченко** – доктор економічних наук (Київ); **О.Г. Харічкін** – кандидат економічних наук (Кременчук); **О.С. Чмир** – кандидат економічних наук (Київ).

Головний редактор О.А. Палант.

Верстка А.В. Міщенко. Випусковий редактор В.М. Благодирьов.
Літредактор О.О. Палант. Коректор Т.М. Дубина.

© Назва, концепція, зміст і дизайн журналу "РП" є інтелектуальною власністю Асоціації "Перспектива" і охороняється законом про авторські і суміжні права.

При передруці посилання на журнал "РП" обов'язкове.
Матеріали друкуються мовою оригіналу.

Здано до набору 02.04.2001 р. Підписано до друку 28.04.2001 р.
Формат 64x80 1/8. Ум.-друк. арк. - 34,98. Обл.-вид. арк. - 45,63.
Наклад на замовлення.

Адреса редакції: Кременчук-2, 39602, вул. Павлова, 10, кв. 4.
Тел./факс: (05366) 2-00-61. E-mail: region@cruizer.poltava.ua.

Підготовлено до друку і видано Асоціацією "Перспектива". Надруковано
ПП "Швидка". Кременчук, вул. Пролетарська, 21/35.
Замовлення № 64/8.

За точність цифр, географічних назв, власних імен, бібліографії, цитат
відповідає автор. Думка редакції не завжди співпадає з точкою зору авторів.

Частина тиражу розповсюджується безкоштовно.

**АСОЦІАЦІЯ "ПЕРСПЕКТИВА"
КРЕМЕНЧУК**

ТЕМА НОМЕРА:**ПРОБЛЕМИ РЕФОРМУВАННЯ
БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В УКРАЇНІ****ЗМІСТ*****ПРОБЛЕМИ РЕФОРМУВАННЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ**

- 3 Беседін В.Ф. Музиченко А.С. Валове нагородження як важливіше джерело економічного зростання ✓
8 Шевчук В.О. Модель обліку процесів розвитку: проблеми модифікації на засадах фізичної економії ✓
10 Пархоменко В.М. Регістри облікових записів ✓
11 Сопко В.В. Бухгалтерський облік: наукова сутність та побудова ✓
19 Линник В.Г., Зюкова М.М. Проблеми обліку основних засобів в умовах дії Національних Положень (стандартів) бухгалтерського обліку в Україні ✓
21 Мних Є.В. До питання співвідношення бухгалтерського і податкового обліку ✓
22 Верига Ю.А. Фінансова звітність підприємств України: сучасний стан і шляхи удосконалення ✓
23 Мушинський Р., Токар С. Деякі проблеми бухгалтерського обліку в Україні ✓
24 Смоленко П.С. Оперативний і складський облік матеріальних ресурсів в умовах ринкових відносин ✓
26 Янчева Л.М. Топоркова О.В., Крутова А.С. Дивідендна політика АТ: українська реальність в контексті світового досвіду ✓
28 Ткаченко Н.М. Формування і облік залученого капіталу ✓
33 Деняга С.М. Аспекти характеристики предмета бухгалтерського обліку ✓
37 Малюга Н.М. Дослідження теоретичних проблем бухгалтерського обліку ✓
41 Свірко С.В. Методика бухгалтерського обліку видатків та розрахунків по заробітній платі ✓
43 Лучко М.І. Податкові розрахунки як елемент методу бухгалтерського обліку ✓
48 Івахненко С.В. Проблеми моделювання в бухгалтерському обліку ✓
52 Пуздрач Л.І. Нематеріальні активи: економіко-правова характеристика та формування облікової політики на сучасному етапі ✓
53 Гордополова Н.В. Проблеми обліку основних засобів в умовах трансформації бухгалтерського обліку ✓
54 Кузьмінський Ю.А. Зовнішньоекономічний контракт - джерело інформації оперативного обліку (переробка іноземної давальницької сировини) ✓
58 Крупка Я.Д. Фінансові інвестиції як об'єкт бухгалтерського обліку ✓
59 Завійський І.І. Векселі в перехідній економіці: особливості їх обліку і аудиту ✓
61 Костюченко В.М. Визначення фінансових результатів за будівельними контрактами ✓
62 Кіндрацька Л.М. Вдосконалення облікової системи банківських установ триває ✓
64 Гуцайлюк Л.О. Облік процесу виконання бюджету згідно з новим Планом рахунків бухгалтерського обліку ✓
65 Задорожний З.В. Проблеми обліку за новими регістрами ✓
66 Гончарова Н.М. Проблеми становлення облікової політики в умовах реформування бухгалтерського обліку ✓
68 Ільїна С.Б. Сучасний підхід до нормативного обліку витрат на виробництво ✓
70 Корягін М.В. Бухгалтерський облік зовнішньоекономічних бартерних операцій в умовах застосування П(С)БО 21 "Вплив змін валютних курсів" ✓
74 Калініченко З.Д. Особливості реформування обліку необов'язкових активів і відображення операцій, пов'язаних з капіталізацією доходів ✓
76 Ямборко Г.А. Особливості визначення доходів, витрат, фінансових результатів і прибутку до оподаткування ✓
78 Бігдан І.А. Питання оцінки вартості нематеріальних активів ✓
80 Кравченко І.Ю. Відмінності між методологіями визнання та оцінки доходу за даними бухгалтерського і податкового обліку ✓
82 Черевик Н.В. Проблеми та шляхи вирішення обліку МШП з реформуванням бухгалтерського обліку ✓
84 Царенюк В.М. Класифікація доходів підприємства ✓
87 Коваленко О.В. План рахунків бухгалтерського обліку і його будова ✓

* Статті аспірантів, докторантів, здобувачів надруковані за схвалення
Вчених рад відповідних наукових та навчальних закладів та за
рекомендаціями до публікації наукових керівників.

89 Коршикова Р.С. Міжнародний досвід розробки та впровадження методів інфляційного обліку

91 Смоленюк Р.П. Актуальні питання страхового захисту в сільському господарстві

93 Кміцікевич Л.С. Введення П(С)БО 7 "Основні засоби" привело до суперечностей між бухгалтерським та податковим обліком у нарахуванні амортизації

94 Баран В.П. Проблеми обліку націнок та транспортно-заготівельних витрат в торгівлі

96 Бакун Ю.В. Окремі проблеми організації обліку запасів на підприємствах торгівлі

98 Шерстюк О.Л. Облікова політика як основа формування фінансової звітності

101 Марчук Ю.М. Бухгалтерський та податковий облік переоцінки та індексації основних засобів: шляхи застосування в 2001 р.

103 Гайдай М.Г., Чорна С.В. Облік ошадних сертифікатів, які використовуються в якості еквівалентів грошових коштів

105 Шевчук О.А. Бухгалтерський облік розрахунків за допомогою окремих форм

106 Янчева І.В. Принципи формування фінансової звітності

108 Мельник Т.М. Проблеми оцінки капітальних інвестицій та формування витрат на їх здійснення

109 Борисенко М.В. Особливості документального оформлення господарських операцій в роздрібних фармацевтичних підприємствах

111 Павликівська О.І. Аспекти формування та обліку витрат на оплату праці в цукровій промисловості

112 Бондар О.В. Облік доходів від реалізації на підприємствах оптової торгівлі.

113 Чабанюк О.М. Оплата праці в санаторно-курортних установах: види та форми.

Концептуальні підходи до розвитку управлінського обліку

115 Чумаченко М.Г. Управлінський облік – важлива ланка реформування бухгалтерського обліку

118 Губачова О.М. Бухгалтерський облік в управлінні: сучасний погляд

121 Карпенко О.В. Можливості методу АВС-калькулювання

123 Озеран В.Оп., Озеран А.В. Облік загальнопромислових витрат на промислових підприємствах України

125 Гринько А.П. Удосконалення обліку основних засобів в управлінській бухгалтерії

127 Озеран В.О., Шевченко Є.І. Облік та калькулювання собівартості продукції на видавничих підприємствах

128 Ларікова Л.Ф., Гавриленко І.О. Застосування попроцесного методу калькулювання собівартості

129 Гнилицька Л.В. Підходи до калькулювання собівартості продукції відповідно до НП(С)БО

133 Нападовська Л.В. Розвиток концепції управлінського обліку

135 Шило В.П., Ільїна С.Б., Брадул О.М. Концептуальні підходи до розвитку управлінського обліку в Україні

136 Куцик П.О. Методика і організація оперативного контролю витрат на виробництво (в об'єднаннях промисловості споживчої кооперації України)

138 Головацька С.І. Трансформація накладних витрат у будівництві

140 Попова Н.І. Моделювання інформаційних потоків обліку витрат у фліосо-доломітному виробництві

142 Бойчук А.А. Вплив організаційно-технологічних особливостей пивоварного виробництва на побудову обліку витрат

144 Мельник Н.П. Облік витрат торгівлі

145 Новодворська В.В. Теоретико-методологічні аспекти обліку в управлінні витратами підприємств громадського харчування

147 Головка Н.М. Облік виробничих запасів на підприємствах машинобудівного комплексу

150 Гордополов В.Ю. Особливості класифікації витрат сфери товарного обігу

151 Мамонова Т.П. Деякі проблеми управлінської орієнтації обліку в Україні

153 Кислиця Н.Г. Організаційні аспекти управлінського аналізу діяльності торговельного підприємства

Розвиток теорії та практики економічного аналізу

155 Пилипів Н.І. Проблема розвитку інформативності бухгалтерської звітності

157 Барабаш Н.Степанівна. Система показників аналізу рентабельності підприємства і методика їх оцінки

158 Пардаєв М.К. Факторний аналіз прибутку підприємств малого і середнього бізнесу

160 Приходько Н.С. Проблеми теоретичних основ економічного аналізу

161 Бешуля І.В. Напрями стандартизації екологічного обліку

163 Гринів Б.В. Гайдук І.О. Роль бухгалтерського апарату в попередженні збитковості роботи підприємств торгівлі

165 Нініаліді О.Ю. Формування засад аналізу фінансового стану в контексті розвитку теорії економічного аналізу

167 Чумак В.Д., Прищела Г.В. Аналіз неплатоспроможних підприємств і проблеми формування ліквідаційного балансу

168 Стеців Р.І. Роль визначення суті та змісту економічного аналізу для оптимізації управлінських рішень

171 Гайдаєнко О.М. Використання прийомів економічного аналізу в системі діяльності туристичного підприємства

172 Сидоренко-Мельник Г.М. Деякі аспекти вдосконалення оцінки фінансової сталості господарюючих суб'єктів споживчої кооперації

Напрями трансформації системи господарського контролю

177 Редько О.Ю. Проблеми теорії незалежного професійного аудиту в дзеркалі української аудиторської практики

179 Орлов В.М., Захарченко Л.А., Шаркий Д.М. Підвищення ефективності управління оборотними засобами підприємства через здійснення процедур внутрішнього аудиту

181 Рудницький В.С., Редченко К.І. Оцінка наступних подій у процесі аудиту фінансової звітності підприємства

183 Сидюк О.В. Проблеми забезпечення збереження власного капіталу

184 Никонович М.О. Системний підхід до аудиту

186 Барановська В.Г. Організаційні основи внутрішньобанківського аудиту

188 Калинська Т.А., Чебан Т.М. Сучасні аспекти аудиторського контролю оцінки запасів

190 Житний П.Є. Контроль лімітів банківських операцій в системі управління стійкістю комерційних банків

191 Данилюк І.В. Організація аудиту та шляхи вдосконалення аудиторської справи

192 Карпенко І.О. Принципи ефективної організації внутрішньобанківського аудиту

193 Воронко Р.М., Думенець О.С. Використання аналітичної інформації в процесі проведення внутрішнього аудиту

195 Калюга С.В. Впровадження попереднього контролю на підставі системи нормативного обліку витрат

197 Петрик О.А. Концептуальні основи внутрішнього аудиту на підприємствах України

200 Ткаченко А.М. Оцінка результативності праці внутрішніх аудиторів

203 Чумакова І.Ю. Проблеми аудиторських перевірок звітності про власний капітал

204 Прибега І.Є. Завдання, принципи та значення фінансового контролю і аудиту в Україні

205 Андрійчук С.О. Методика аудиту програмного забезпечення як одного з видів нематеріальних активів

207 Редько К.О. Визначення безперервності функціонування VAT: проблема інструментарію аудиту

209 Данилова І.В. Роль обліку та внутрішнього аудиту в збереженні матеріальних цінностей

Нові технології навчання та підготовки фахівців

212 Кужельний М.В., Єфіменко В.І. Деякі питання підвищення якості підготовки магістрів

213 Чижєвська Л.В. Ситуаційні вправи з бухгалтерського обліку: досвід впровадження в навчальний процес

214 Голубичка Г.Л. Впровадження освітніх стандартів в умовах реформування системи бухгалтерського обліку

215 Макарова М.В. Доцільність і етапи створення системи дистанційного навчання в регіональному вищому навчальному закладі

АНОТАЦІЇ

219 Анотація

Журнал, як засіб масової інформації, може друкувати матеріали всіх жанрів і тематик. Але, відповідаючи на запитання окремих читачів, редакція вважає за доцільне нагадати, що як наукові фахові публікуються тільки ті статті, повідомлення, огляди тощо, тематика яких окреслена рамками галузей економічних наук, економічних груп спеціальностей і економічних спеціальностей, визначених "Переліком спеціальностей, за якими проводиться захист дисертацій на здобуття наукових ступенів кандидата наук і доктора наук, присудження наукових ступенів і присвоєння вчених звань", затвердженим ВАК України.

© Асоціація "Перспектива", "Регіональні перспективи", 2001

4. при виплаті заробітної плати:

Дт 661 Кт 301

5. після поповнення доходів загального фонду відповідно до кошторису, при перерахуванні коштів з поточного, реєстраційного рахунку по загальному фонду:

Дт 715 Кт 311, 321

6. водночас при зарахуванні коштів на поточний, спеціальний рахунок з метою поновлення доходів спеціального фонду:

Дт 313, 314, 316, 323, 324, 326 Кт 711-713

7. при поновленні видатків загального фонду бюджету:

Дт 801, 802 Кт 811, 812, 813

Відповідно до вищевказаного нормативного акту це розширення формалізує в системі рахунків бухгалтерського обліку механізм маневрування коштами загального та спеціального фондів.

Однак детальний аналіз схеми свідчить про досить серйозні ускладнення при її реалізації в підсистемі обліку фактичних видатків. Шляхом порівняння першої і заключної проводки не важко зрозуміти, що в результаті цього виникає помилкове подвійне відображення однієї і тієї ж суми фактичних видатків загального фонду. Некоректність операцій 1 та 7 стає причиною нівелювання не тільки інформаційних потоків щодо фактичних видатків за загальним фондом, а і облікових даних відносно фактичних видатків спеціального фонду, оскільки оголошене в останній операції поновлення видатків загального фонду по суті є поновленням видатків спеціального фонду – що і підтверджується логічними діями попередніх проводок.

Відповідно до функціонального призначення схеми пропонуємо таке коректування:

- в першій операції в частині проводки: ~~Дт 801, 802~~ → Дт 811, 812, 813;

- в останній операції в частині формулювання: "при поновлення видатків ~~загального~~ → спеціального фонду".

Хоча запропоновані зміни і поновлюють принцип подвійного запису в поданій схемі, але вона не є оптимальною через додаткове завантаження інформаційного поля бухгалтерських операцій. Недоліком є і виокремлення у кошторисі доходів та видатків загального і спеціального фондів в розрізі кодів економічної класифікації видатків. Видатки за кодом 1110 плануються як за рахунок доходів загального, так і спеціального фондів заздалегідь, а тому потреба у компенсаційних діях взагалі відсутня.

В разі виникнення такої необхідності, пропонуємо вирішувати це питання в межах загальноприйнятої стандартної схеми з розмежуванням долі коштів загального і спеціального фондів на рівні механічного визначення питомої ваги кожного з елементів в рамках фонду заробітної плати.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Свірко С.В. Бухгалтерський облік та прийняття рішень в бюджетних організаціях. – К.: КНЕУ, 2000. – 188 с.
2. Закон України "Про державний бюджет України на 1998 р." від 30.12.97 р. № 767/97-ВР.
3. Закон України "Про державний бюджет України на 1999 р." від 31.12.98 № 378-XIV.
4. Закон України "Про державний бюджет України на 2000 р." від 17.02.2000 р. № 1458-III.

ПОДАТКОВІ РОЗРАХУНКИ ЯК ЕЛЕМЕНТ МЕТОДУ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

М.Р. Лучко, кандидат економічних наук.
м. Тернопіль.

За умов переходу економіки України до ринкового способу ведення господарської діяльності питання розвитку методології бухгалтерського обліку набувають актуальності. Це пояснюється в першу чергу тим, що за його допомогою створюється лівова частка інформації про фактичний стан об'єкта господарювання, про зміни, які відбулись з плином часу. Виникнення нових об'єктів обліку (цінні папери, нематеріальні активи, податки, інфляція, переоцінка, валюта, формування витрат та доходів, визначення фінансових результатів) призводить до обставин, за яких облік повинен забезпечити різні рівні управління інформацією про фактичний стан об'єкта господарювання.

Разом з реформуванням економіки відбувається реформа бухгалтерського обліку – перехід до Національних стандартів (положень) обліку. Україна повинна запозичити багатий досвід іноземних держав, хоча при цьому не нехувати традиціями вітчизняного обліку та набутим власним досвідом. В даній статті ми спробуємо привернути увагу науковців до проблеми виникнення так званого податкового обліку. Чи слід виділяти його в окрему підсистему бухгалтерського обліку? Або ж мова йде лише про податкові розрахунки у складі бухгалтерського обліку – податкову бухгалтерію, як елемент методу бухгалтерського обліку?

В економічній літературі дебати про взаємозв'язок бухгалтерського обліку та обліку оподаткування стосуються переважно таких питань:

- чи є податкові розрахунки відокремленою підсистемою бухгалтерського обліку, за якого доцільно відділяти фінансові результати від прибутку належного для оподаткування (диференційований підхід);

- чи є облік оподаткування складовою частиною цілісної системи бухгалтерського обліку і чи мають результати бухгалтерської звітності відображати прибуток, обрахований з метою оподаткування (інтегрований підхід).

У закордонних облікових системах податковий облік розглядають окремо або самодостатньо, проте його не виділяють із загальної системи обліку. Втім, дискусійним є виділення податкового обліку як окремої підсистеми вітчизняного бухгалтерського обліку. Питання взаємозв'язку бухгалтерського обліку та оподаткування – нове для України. Воно досліджувалося В.П. Вишневським, О.С. Бородніним, С.Ф. Головом, П. Маричем, О.І. Малишкіним та іншими. Кожен з них дотримується своєї точки зору щодо визначення місця податкових розрахунків у системі бухгалтерського обліку. Зокрема, С.Ф. Голов обґрунтовує податковий облік як такий, що призначений для визначення сум податків і контролю за їх сплатою [9]. Проте він не наполягає на виділенні його із цілісної системи вищого гатунку – бухгалтерського обліку. В.П. Вишневський [8], Б.І. Валуєв [7], О.С. Бороднін [6] також уважають за краще зберегти цілісність системи бухгалтерського обліку.

О.І. Малишкін визначає податковий облік як облік прибутку та податку на додану вартість [11]. Проте не вказує різниці між обліком розрахунків із бюджетом як складовою частини бухгалтерського обліку і своїм визначенням податкового обліку. П. Марич вказує на необхідність створення податкового обліку поряд з бухгалтерським з метою накопичення відповідних даних про валові витрати та валові доходи для складання податкових декларацій [12]. Ю.Я. Литвин пише, що "під податковим обліком слід розуміти облік, який забезпечує виконання органами державної податкової адміністрації своїх основних функцій по наповненню доходної частини бюджету держави загальнодержавними та місцевими податками" [10, С. 3]. Він вважає, що податковий облік повинен покладатися більшою частиною на плечі відповідних податкових органів.

Питання взаємозв'язку бухгалтерського обліку та оподаткування

з'явилося як наслідок радикального реформування податкового законодавства України з 1997 р. Воно втілювало загальне намагання наблизити вітчизняну систему обліку до зарубіжної моделі. Першим кроком на цьому шляху став Закон України "Про внесення змін до Закону України "Про оподаткування прибутку підприємств" [1] та Закон України "Про податок на додану вартість" [2]. Згідно з вимогами цих законів, принципи побудови бухгалтерського обліку та обліку з метою оподаткування почали все більше відрізнятися один від одного. Відтепер податкові розрахунки, хоча і є частиною бухгалтерського обліку, все більше виходять за його межі. Ситуація набула загострення з переходом українського обліку у 2000 р. до міжнародних стандартів, які очевидніше розрізняють облік оподаткування та управлінський і фінансовий. Відповідно до п. 3 Закону України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні", "метою ведення бухгалтерського обліку і складання фінансової звітності є надання користувачам для прийняття рішень повної, правдивої та неупередженої інформації про фінансове становище, результати діяльності та рух грошових коштів підприємства" [1, С. 7].

Проте система бухгалтерського обліку в Україні неповно виконує це завдання, оскільки сутнісно залишається інструментом для податкових розрахунків і не задовольняє потреби інвесторів, кредиторів, менеджерів та інших користувачів бухгалтерської звітності. Отож маємо, з одного боку, верховенство законодавства щодо оподаткування над положеннями з бухгалтерського обліку, а з іншого - відсутність законодавчого закріплення прав усіх груп користувачів на отримання достовірної інформації про діяльність підприємства. Саме тому будь-які зміни в податковому законодавстві зумовлюють відповідні трансформації в методології бухгалтерського обліку.

Наступним аргументом на користь цілісності бухгалтерського обліку є те, що він є базою для складання всіх видів звітності. Цього вимагає Закон України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні": "Фінансова, податкова, статистична та інші види звітності, що використовують грошовий вимірник, ґрунтуються на даних бухгалтерського обліку" [3]. Водночас з уведенням в дію нових податкових законів [1, 2] базою для розрахунків податкової звітності стали також специфічні податкові розрахунки. Внаслідок цього показники фінансової та податкової звітності істотно відрізняються. Втім, це стосується лише двох найголовніших податків - із прибутку підприємства і на додану вартість. Розрахунок та систематизація інформації про інші податки та збори (акцизний збір, плата за воду, дорожній збір, плата за землю тощо) формуються в межах бухгалтерського обліку. Крім того, важлива для розрахунку прибутку до оподаткування інформація (зміна залишків товарів, матеріалів, напівфабрикатів, комплектуючих, готової продукції на складах та у незавершеному виробництві), також формується у зазначеній обліковій системі.

Виділення податкових розрахунків у окрему підсистему обліку вимагає належного методичного забезпечення. З урахуванням сучасної організації обліку та розвитку його методології можна виділити такі елементи методу бухгалтерського обліку:

- систематичне та хронологічне спостереження (документи та інвентаризація);
- вимірювання економічних процесів і господарських засобів (оцінка і калькуляція);
- реєстрація та класифікація даних обліку з метою їх систематизації (рахунки, подвійний запис та реєстри);
- узагальнення інформації і забезпечення нею потреб апарату управління (баланс, звітність, інформація для управління). [18, с. 29]

Процес складання податкової звітності по технологічних особливостях є схожим до складання фінансової звітності підприємства - вибірки із рахунків бухгалтерського обліку, їх систематизація в податковій звітності та розрахунок податку та прибуток чи податку на додану вартість. Таким чином, на нашу думку, податкові розрахунки є одним із елементів методу бухгалтерського обліку, а виділення податкового обліку є надуманою категорією, що не має за собою належного економічного підґрунтя. Наша думка підтверджується і національним Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку № 17 "Податок на прибуток", який узаконив відображення в бухгалтерському обліку двох видів прибутку - бухгалтерського та податкового.

Податкові розрахунки для обробки та формування інформації оперують за сучасних умов набагато біднішим інструментарієм, до якого належать: документування, звітність, різноманітні спеціальні розрахунки

оподаткованої бази та суми податку.

Запровадження у 2000 р. в Україні міжнародних стандартів у вигляді Національних положень бухгалтерського обліку передбачає передусім введення нового плану рахунків, в якому відводиться низка рахунків першого та другого порядку для податкового обліку:

- 17 "Відстрочені податкові активи";
- 54 "Відстрочені податкові зобов'язання";
- 64 "Розрахунки за податками та платежами"; (641 "Розрахунки за податками"; 642 "Розрахунки за обов'язковими платежами"; 643 "Податкові зобов'язання"; 644 "Податковий кредит");
- 98 "Податки на прибуток"; (981 "Податки на прибуток від звичайної діяльності"; 982 "Податки на прибуток від надзвичайних подій").

Разом з тим відомо, що прибуток до оподаткування визначається як різниця валового доходу, валових витрат та амортизації. Новим планом рахунків такі рахунки не передбачені, тому підприємство змушене вести їх облік оподаткування окремо. Причому валові доходи та валові витрати будуть формуватися не на бухгалтерських рахунках, а шляхом лінійних записів у спеціально відведених книгах обліку валових доходів та обліку валових витрат чи шляхом вибірки.

Застосування лінійних податкових розрахунків для накопичення інформації про валові доходи і валові витрати призводить до виникнення таких очевидних проблем:

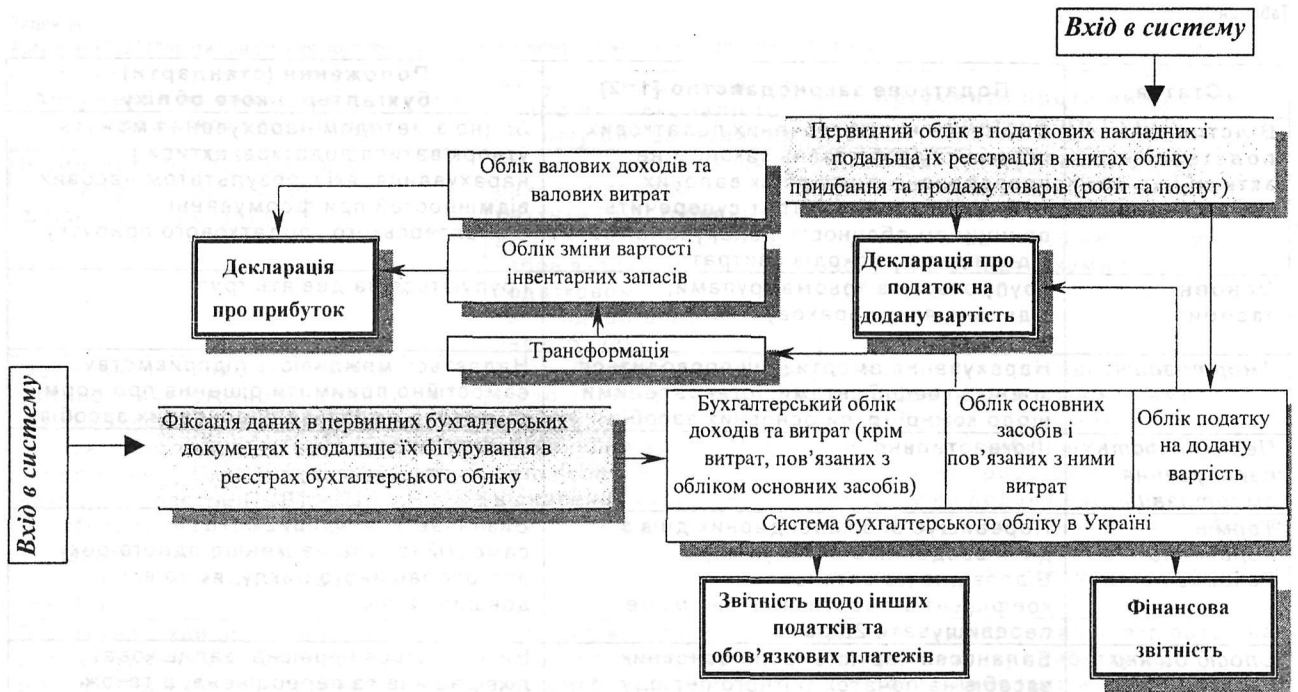
- застосування податкових розрахунків не забезпечує відображення валових доходів і валових витрат повною мірою оскільки інформація формується за допомогою бухгалтерського обліку;
- ці податкові розрахунки мають ускладнений зв'язок з аналітичним обліком. Зокрема, однакові за своїм змістом операції можуть відобразитися або не відобразитися в них, залежно від того, яка з подій сталася раніше;
- записи мають обмежену інформаційну цінність, а також відірвані від фактичного руху товарно-матеріальних цінностей.

В аналізованому випадку мовиться фактично не про податковий облік, а швидше про податкові розрахунки. Частина інформації про податки (податки на прибуток і додану вартість) формує за допомогою специфічних розрахунків поза системою обліку, а інша її частка - податки та збори (акцизний збір, прибутковий податок з громадян, плата за воду тощо) утворюється в системі бухгалтерського обліку і відображається на бухгалтерських рахунках.

Новим планом рахунків уведені принципово нові статті: 17 - "Відстрочені податкові активи" та 54 - "Відстрочені податкові зобов'язання". Вони - результат часових відмінностей при формуванні бухгалтерського і податкового прибутку (збитку). Згідно з принципами бухгалтерського обліку такий підхід є більш послідовним і виправданим, щодо відповідності між доходами і витратами. Одним із прийомів такого нарахування полягає в трансформації, що потрібна тоді, коли факти господарської діяльності зачіпають активи чи пасиви протягом більше ніж одного звітного періоду. Вона оформляється бухгалтерським записом, котрий називається трансформаційним супроводом й організується у формі відстрочки або нарахування.

Проте у податковому законодавстві не передбачене створення відстрочених податкових активів та зобов'язань. Згідно з пп. 11.3.1. ст. 11 Закону України "Про оподаткування прибутку підприємств" авансові видатки у повній сумі визнаються валовими витратами, так само як і незароблені (авансовані) прибутки - валовими доходами. Тут очевидно є суперечність між бухгалтерським обліком та податковими розрахунками, а також фіскальний підхід законодавців, причому не важливо, з якого підприємства отримати податок і до якого звітного періоду він відноситься. У цій ситуації підприємство змушене фіксувати окремо для фінансової бухгалтерії і податкових розрахунків суму авансів наданих та отриманих, що впливає на визначення фінансового результату. Але це, на наш погляд, аж ніяк не свідчить про об'єктивні підстави виділення податкового обліку в окрему підсистему. Такі недоречності вказують на неузгодженість і недосконалість чинного податкового законодавства.

Податковий документообіг також не може підтвердити наявності податкового обліку. Документування податку на прибуток підприємств майже відсутнє, оскільки в обов'язковому порядку формується лише податкова звітність (Декларація про прибуток підприємства). При цьому відсутні первинні податкові документи й не обов'язковими є реєстри обліку оподаткування (книга обліку валових доходів та книга обліку валових витрат), тому що їх облік може проводитись шляхом вибірки



Мал. 1. Формування звітної інформації у системі бухгалтерського обліку та податкової звітності

даних з бухгалтерського обліку. Доречно зауважити, що традиційна схема використовується і для документального фіксування ПДВ: дані одноразово заносяться до первинних документів (податкових накладних) і надалі фігурують у реєстрах обліку (книгах обліку придбання товарів та продажу товарів), на базі чого надалі формується податкова звітність (Декларація про податок на додану вартість).

Застосування податкової накладної має суто фіскальний характер і не відповідає економічній суті та призначенню первинного документу. Згідно із Законом України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні", "первинний документ – це документ, який містить відомості про господарську операцію та підтверджує її здійснення" [3]. Отож накладна повинна супроводжувати рух товару і відображати повний обсяг його партії. Але чинне законодавство вимагає, щоб податковою накладною, надаючи покупцеві право зменшити податкові зобов'язання продавця щодо ПДВ, супроводжувався не рух товару, а рух грошей (наприклад, у випадку попередньої оплати, залежно від суми грошей, накладна виписується на 1/3 косяма чи 1/2 комп'ютера).

Аналогічно до бухгалтерського обліку заключним етапом облікових робіт з оподаткування є складання звітності. На підприємстві окремо формуються фінансовий і податковий звіти. Ці процеси різняться, тому що:

- використовують дещо різну інформаційну базу (для ПДВ дані книг обліку продажу і придбання товарів та системи бухгалтерського обліку, для податку на прибуток – дані бухгалтерського обліку);
- формуються з неоднакових показників;
- застосовують відмінні методики для визначення однакових показників.

Схема формування фінансової та податкової звітності зображена на мал. 1.

Її аналіз вказує на те, що податкова звітність підприємства може формуватися у системі бухгалтерського обліку щодо таких податків та обов'язкових платежів у бюджет, як акцизний збір, прибутковий податок з громадян, плата за воду, плата за землю, дорожній збір, а також за допомогою податкових розрахунків – декларацій про прибуток підприємства та податок на додану вартість.

Взаємозв'язок бухгалтерського обліку та обліку оподаткування загострюється також з юридичної точки зору. Вперше офіційно в законодавстві з'явився термін "податковий облік" у Законі України "Про внесення змін і доповнень до Закону України "Про оподаткування прибутку підприємств" (ст. 11). Проте в жодному нормативному документі не дається визначення цього терміну. Основним бухгалтерським законом України – Законом "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в

Україні" - визначається зміст таких понять, як "бухгалтерський облік" та "управлінський облік", проте нічого не говориться про термін "податковий облік".

Одним з найсерйозніших аргументів на користь інтегрованого підходу до обліку оподаткування є факт його *необов'язкового дотримання всіма суб'єктами господарювання*. Відповідно до Закону України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні" передбачено обов'язкове ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності для всіх юридичних осіб, незалежно від їхнього організаційно-правового статусу та форми власності. Однак Закон не регулює процедуру податкового обліку. Наочним прикладом зазначених суперечностей є ведення обліку тими суб'єктами господарської діяльності, які ведуть спрощену форму обліку. Відомо, що ці підприємства, займаючись бухобліком, сплачують єдиний податок, хоч і не є платниками ПДВ та податку з прибутку.

Інший аспект аналізу піднятої проблеми стосується регламентації способів та прийомів ведення обліку. Бухгалтерський облік та облік оподаткування регламентуються різними державними органами. Основним документом, що унормовує організацію та проведення бухгалтерського обліку, є Закон України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні", а також відповідні національні Положення (стандарти). Останні прийняті Управлінням методології бухгалтерського обліку у виробничій сфері Мінфіну України і процедурно описують правила оформлення первинної документації за критеріями її достовірності, плану рахунків, обсягу і змісту звітності, а також визначення витрат за статтями та елементами.

Відповідно до Закону України "Про податок на додану вартість" передбачено, що "правила податкового обліку встановлюються центральним податковим органом України" [2], тобто Державною податковою адміністрацією України. Ведення обліку оподаткування суворо обмежене податковим законодавством України, правилами та інструкціями застосування таких законів. Регламентація стосується первинних документів, обсягу та змісту звітності, методів нарахування витрат і визначення доходів. Управління системою обліку оподаткування необліковим органом – одна з причин невідповідності податкової інформації економічній суті подій, а відтак протидії принципам і завданням обліку. Суто фіскальний підхід до організації обліку оподаткування знаходить відображення в обліковій системі загалом.

Застосування в Україні міжнародних стандартів, тобто прийняття Національних положень бухгалтерського обліку, загострило досліджувану проблему. Це зумовлено тим, що нова нормативна база обліку та попередньо прийняті податкові закони регламентують різні

Таблиця 1.

Стаття	Податкове законодавство [1; 2]	Положення (стандарти) бухгалтерського обліку
Відстрочені податкові активи і зобов'язання	Формування відстрочених податкових активів та зобов'язань законом не передбачене, тому облік валових доходів і валових витрат суперечить принципам обачності, нарахування та відповідності доходів і витрат	Згідно з методом нарахування можуть утворюватися податкові активи і нарахування, які є результатом часових відмінностей при формуванні бухгалтерського і податкового прибутку
Основні засоби:	Групується за трьома групами, відносно яких нараховується амортизація	Групується на дев'ять груп
Амортизація	Нарахування амортизації проводиться згідно з коефіцієнтами встановленими щодо кожної групи основних засобів	Надається можливість підприємству самостійно приймати рішення про норми та методи амортизації основних засобів
Періодичність нарахування амортизації	Щоквартально	Щомісячно
Термін Корисного Використання	Перевищує 365 календарних днів з дати введення в експлуатацію. Відповідно до встановлених коефіцієнтів амортизації, він може перевищувати 25 років	Визначається підприємством самостійно, але не менше одного року або операційного циклу, якщо він довший за рік
Спосіб оцінки	Балансова вартість групи основних засобів на початок звітного періоду розраховується як балансова вартість групи на початок періоду, що передував звітному плюс сума витрат, понесених на придбання основних фондів, здійснення капітального ремонту, реконструкцій, модернізацій мінус сума виведених з експлуатації основних фондів мінус сума амортизаційних відрахувань	Визначається первісна, залишкова, ліквідаційна та переоцінена, а також справедлива різновиди вартостей
Витрати на ремонт	Здійснення капітального ремонту, реконструкцій, модернізацій та інших поліпшень основних засобів збільшує суму балансової вартості, на яку потім нараховується амортизація	Витрати на ремонт, технічний нагляд та обслуговування, який не призводить до первісно очікуваних вигод відноситься на витрати підприємства
Запаси	Коливання вартості запасів впливає на величину прибутку до оподаткування	
Зарахування та первинна оцінка запасів, отриманих від бартерних операцій	Витрати від здійснення товарообмінних (бартерних) операцій за більшою з оцінок – договірною ціною такої операції або за звичайною ціною	Зарахування запасів в разі обміну відбувається за нижчою з оцінок – балансовою вартістю або справедливою вартістю переданих запасів [5]
Віднесення на витрати	–	Віднесення до витрат звітного періоду таких сум: перевищення первинної вартості запасів над вартістю реалізації; перевищення балансової вартості запасів над їх справедливою вартістю при обміні запасів на подібні [5]

підходи до бухгалтерського обліку та обліку з метою оподаткування. Зокрема, мають місце методично різні схеми щодо оцінки й обліку об'єктів. Непослідовність нормативної бази України виявляє себе в частині обліку основних засобів, запасів, відстрочених податкових активів і зобов'язань, що надалі впливає на визначення прибутку підприємства до оподаткування. Методика розрахунку останнього також радикально відрізняється від облікового способу розрахунку (табл. 1).

Однією з головних відмінностей бухгалтерського обліку та обліку оподаткування є оцінка та облік основних засобів. Національними положеннями передбачено поділ основних засобів на дев'ять груп, у той час як податкове законодавство регламентує групування основних засобів на три групи, щодо яких потім нараховується амортизація за встановленими ставками. Амортизація основних засобів – чи не найважливіша така відмінність. Суттєві розбіжності полягають у наступному:

Ставка. Податковим законодавством передбачено встановлені щодо кожної групи основних засобів коефіцієнти, за якими нараховується

амортизація. П(С)БО 7 "Основні засоби" [4] надається можливість підприємству самостійно приймати рішення про норми та методи амортизації основних засобів. Цим же нормативним документом приводиться перелік п'яти методів амортизації, два з яких є прискореними.

Термін нарахування амортизації. Згідно з П(С)БО 7 підприємство саме визначає термін корисного використання об'єкту при його зарахуванні на баланс (необхідна умова – тривалість терміну корисного використання більше одного року або одного операційного циклу, якщо останній більший за рік). У такий спосіб амортизується не тільки фізичний, а й моральний знос, який податковим законодавством не враховується. Відповідно до податкового кодексу, встановлюється термін корисного використання об'єкту більше 365 календарних днів. Крім того, встановлені коефіцієнти можуть збільшити термін амортизування об'єкту основних фондів до 25 років і більше.

Сума, на яку нараховується амортизація. За П(С)БО 7 основні

Таблиця 2.
Аргументи "за" і "проти" виділення податкового обліку в окрему підсистему бухгалтерського обліку

Аргументи на користь виділення податкового обліку	Аргументи, що свідчать про недосконалість обліку оподаткування	Аргументи проти виділення податкового обліку
Відмінність методів визначення прибутку до оподаткування та фінансового результату	Введені новим планом рахунків податкові рахунки "Відстрочені активи" та "Відстрочені зобов'язання" у податковому законодавстві не передбачені	Облік оподаткування не є обов'язковим для всіх суб'єктів господарювання, наприклад, підприємства спрощеної форми обліку не є платниками ПДВ та податку з прибутку підприємств
Формування окремої податкової звітності, яка істотно відрізняється від фінансової: ♦ Використовується частково різна інформаційна база (податкові накладні, реєстри ПДВ); ♦ Містить різні показники; ♦ Застосовує різну методику визначення однакових показників (прибуток)	Передбачені різні методи щодо обліку основних засобів: спосіб визначення амортизації, балансової вартості, віднесення витрат на ремонт тощо	Специфічні податкові розрахунки, що формуються поза межами фінансового обліку, стосуються лише двох найбільших податків: податку на прибуток підприємства та податку на додану вартість. Інформація щодо всіх інших податків та платежів в бюджет формується на рахунках бухгалтерського обліку
Бухгалтерський облік та облік оподаткування регламентуються різними державними органами: перший – Мінфіном, другий – ДПА	Принцип визнання доходів та витрат у системі бухгалтерського обліку та згідно з податковим законодавством (за першою з подій) суттєво різняться між собою	Допоміжна інформація, яка потрібна для розрахунку прибутку до оподаткування (зміна залишків товарних запасів) формується саме в системі бухгалтерського обліку
		Бідність методичного багажу податкових розрахунків. податкова інформація формується за допомогою таких методів: • документація (щодо податку на прибуток підприємств податковий документообіг відсутній); • звітність; • податкові розрахунки
		У жодному нормативному документі не надається визначення терміну "податковий облік"

засоби оцінюються за первинною, залишковою, ліквідаційною та переоціненою вартістю. В окремих випадках може фігурувати справедлива вартість. Сума амортизаційних відрахувань розраховується від первинної вартості. Податкове законодавство пропонує єдину оцінку основних засобів – балансову вартість (що відповідає залишковій).

Періодичність нарахування амортизації. П(С)БО 7 регламентує щомісячне нарахування амортизаційних відрахувань. Закон "Про внесення змін до Закону України "Про оподаткування прибутку підприємств" встановлює щоквартальні відрахування.

Отже, виникає суперечність, адже підприємство не може одночасно нараховувати амортизацію основних засобів двома різними способами.

Відчутний вплив на визначення прибутку до оподаткування здійснює облік витрат на ремонт основних засобів. За чинним податковим законодавством витрати на капітальний ремонт, реконструкцію, модернізацію та інші поліпшення основних засобів збільшують суму балансової вартості, на яку потім нараховується амортизація, а, отже, зменшують суму амортизаційних відрахувань та продовжують термін їх нарахування. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 "Основні засоби" вимагає віднести видатки на ремонт, технічний нагляд та обслуговування на витрати підприємства, що надалі зменшує суму фінансового результату.

Відповідно до Закону України "Про оподаткування прибутку підприємств" на суму фінансового результату впливає також зміна залишків товарних запасів. Тому зміна їх оцінки за П(С)БО 9 "Запаси" також загострює суперечність бухгалтерського обліку та обліку з метою оподаткування. Зміни відбулися в методах зарахування та первинної оцінки запасів, отриманих у результаті обміну на подібні або неподібні запаси.

Податкове законодавство визначає первинну оцінку таких запасів, виходячи з договірної ціни такої операції, але не нижчої за звичайні ціни. Відтак може відбутися завищення вартості запасів, що суперечить принципу обачності. Національні стандарти в аналогічній ситуації регламентують зарахування запасів за нижчою з оцінок – балансовою вартістю або справедливою вартістю переданих запасів, що відповідає принципам обліку. При цьому перевищення балансової вартості запасів над їх справедливою вартістю відноситься до витрат підприємства.

Відповідно до проведеного дослідження вирізняється три групи аргументів: одна з них висловлюється на користь виділення податкових розрахунків в окрему підсистему бухгалтерського обліку, друга – проти такого виділення, третя свідчить про недосконалість законодавчого забезпечення обліку оподаткування (табл. 2).

Більшість відмінностей свідчить про створювану в обліку інформацію, що використовується податковими службами для контролю за правильністю і своєчасністю сплати підприємствами податків і платежів у бюджет, яка визначається нами як *податкові розрахунки*.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Закон України "Про внесення змін до Закону України "Про оподаткування прибутку підприємств" // Галицькі Контракти. - 1997. - № 26 - С. 36-54.
2. Закон України "Про податок на додану вартість" // Галицькі Контракти. - 1997. - № 32 - С. 41-56.
3. Закон України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні" // Урядовий кур'єр. - 1999. - № 162. - 1 вересня. - С. 7-10.

4. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 "Основні засоби", затверджено наказом Міністерства фінансів України від 27 квітня 2000 р. № 92 // Бухгалтерський облік і аудит. – 2000. – № 5. – С. 7-11.
5. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 "Запаси", затверджено наказом Міністерства фінансів України від 20 жовтня 1999 р. № 246. // Пушкар М.С. Національні стандарти бухгалтерського обліку України. – Тернопіль: ЛІЛЕЯ, 2000. – С. 55-59.
6. Бородкин А.С. Бухгалтерские тупики в налоговом законодательстве / / Світ бухгалтерського обліку. — 1998. — № 1. — С. 33-40.
7. Валуев Б.І. Проблеми управлінської організації бухгалтерського обліку // Світ бухгалтерського обліку. — 1998. — № 1. — С. 2-11.
8. Вишневський В.П. Взаємозв'язок оподаткування підприємства і бухгалтерського обліку // Фінанси України. — 1999. — № 6. — С. 29-40.
9. Голов С. Бухгалтерський облік в Україні: проблеми та рішення // Бухгалтерський облік і аудит. – 1997. – № 10. – С. 12-23.
10. Литвин Ю.Я. Податковий облік: хто його повинен вести або як допомогти бухгалтеру у його відносинах з ДПА? // Світ бухгалтерського

обліку. – 1997. — № 6. — С. 3-13.

11. Малишкін О.І. Податковий облік: ситуації та рішення. Посібник. – К.: Лібра, 1999. – 224 с.
12. Марич П. Деякі питання організації податкового обліку прибутку / / Бухгалтерський облік та аудит. — 1997. — № 10. — С. 57-59.
13. Зазыхин В.Г., Чернышов А.П. Менеджер: психологические аспекты профессии. – М., 1992. – 145 с.
14. Комінко С., Курант Л., Самборська О., Фетодюк Т., Ніколенко С. Психологія в менеджменті: Навч. посібник. – Тернопіль, 1999, – 400 с.
15. Корнеев М.И., Коваленко А.Б. Соціальна психологія. – К.: КДУ, 1995. – 304 с.
16. Кудряшова Л.Д. Каким быть руководителю. – Л., 1986. – 186 с.
17. Основи психології / За заг. ред. О.В. Киричука, В.А. Роменця. – 2-е вид. – К.: Либідь, 1996. – 632 с.
18. Пушкар М.С. Тенденції та закономірності розвитку бухгалтерського обліку в Україні (теоретико-методологічні аспекти): Монографія. – Тернопіль: Економічна думка. – 1999. – 422 с.

ПРОБЛЕМИ МОДЕЛЮВАННЯ В БУХГАЛТЕРСЬКОМУ ОБЛІКУ

**С.В. Івахненко, кандидат економічних наук.
м. Житомир.**

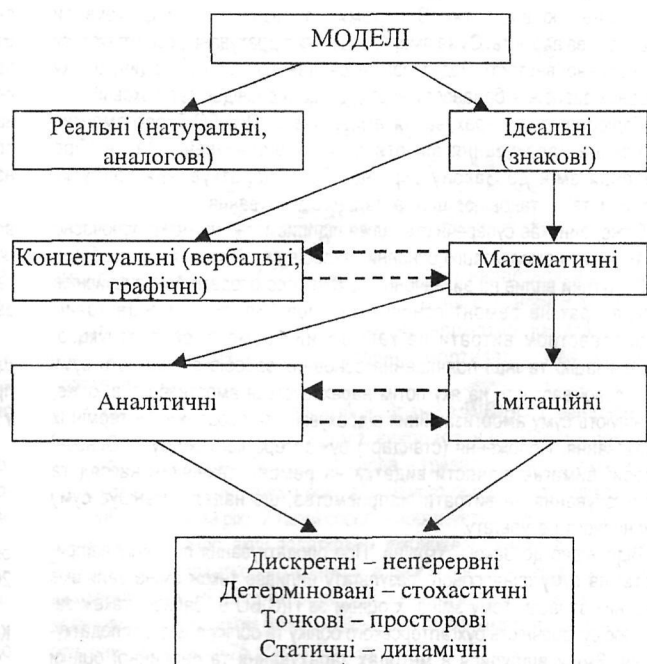
За найбільш загальним визначенням, модель (походить від латинського *modulus* – міра) – це уявна або матеріальна система, що відображаючи або відтворюючи об'єкт моделювання у визначених відносинах, здатна замінювати його таким чином, щоб вивчення цієї системи дозволило одержати нову інформацію про досліджуваний об'єкт або процес. Модель являє собою відображення найбільш істотних, з будь-якого погляду, властивостей об'єкта або процесу. Процедура побудови моделей і вивчення за їх допомогою об'єктів або процесів називається моделюванням [6, С. 139; 11, С. 5].

Сьогодні існує багато різноманітних способів і прийомів моделювання, що застосовуються в економіці, причому в назві моделі часто відбивається назва того чи іншого математичного методу, що використовується при їх побудові. Наприклад, розрізняють моделі дискретні і неперервні, детерміновані і стохастичні, аналогові і символічні тощо. Класифікацію моделей можна здійснювати за різними ознаками і цілями, зокрема: за характером використання початкової інформації, за типом (видом) математичного методу, за мірою адекватності моделі і реальної системи, за мірою конкретизації моделюючого об'єкта тощо. Потрібно також розрізняти математичні моделі за характером опису ними просторових характеристик (властивостей) реальної системи. Моделі, у яких просторові характеристики системи бухгалтерського обліку не враховуються, тобто ці моделі описують характеристики (параметри), що залежать тільки від часу, прийнято називати моделями із зосередженими значеннями (параметрами). А моделі, у яких враховується зміна характеристик не лише в часі, а й у просторі, тобто досліджувані характеристики (параметри) залежать як від часу, так і від точки простору, називаються моделями з розподіленими значеннями (параметрами). Сьогодні більшість математичних моделей, що широко застосовуються в різних галузях суспільних та економічних наук, розподіляються на такі класи: 1) математичні (або аналітичні) моделі; 2) імітаційні (або системні) моделі. При цьому вважається, що в математичних моделях застосовуються, в основному, аналітичні методи, зокрема апарат сучасного математичного аналізу та інших розділів математики, а в імітаційних – принципово обов'язкові

елементи дослідження. На мал. 1 зображена схема класифікації математичних моделей в економіці.

Застосування в бухгалтерському обліку методів моделювання обумовлене в першу чергу тим, що він являє собою модель господарської діяльності підприємства. Саме так вважає В.І. Подольський [9, С. 56], а Я.В. Соколов висловлюється ще конкретніше: "...вся система бухгалтерського обліку є не що інше, як інформаційна модель господарського процесу" [13, С. 558].

Чеські вчені Й. Яноут та С. Свобода стверджували, що система



Мал. 1. Класифікація моделей, що застосовуються в економічній науці